

De lavska enotnost

številka 43 / letnik 61 / Ljubljana, 12. december 2002

Glasiło

Zveze Svobodnih Sindikatov Slovenije

Četrty kongres ZSSS

Kredibilna in spoštovanja vredna organizacija

Delegati na 4. kongresu ZSSS so 5. decembra potrdili poročilo o delu od prejšnjega do tega kongresa, sprejeli nov program ter spremembe in dopolnitve statuta. Na volitvah so Dušana Semoliča in Milana Utrošo skoraj soglasno ponovno izvolili za predsednika in sekretarja ZSSS.

Sodeč po listinah in volitvah je ta kongres za Svobodne sindikate prelomnica glede enotnega delovanja in dobra popotnica za zahtevne naloge v prihodnjem petletnem obdobju. Po besedah Dušana Semoliča pa si bo ZSSS prizadevala, da v Evropi ne bi bila prepoznavna le po hitri gospodarski rasti, ampak tudi po spoštovanju delavskih pravic, poštenih plačah in solidarnosti med delavci.

O kongresu poročamo na straneh 2 do 8.

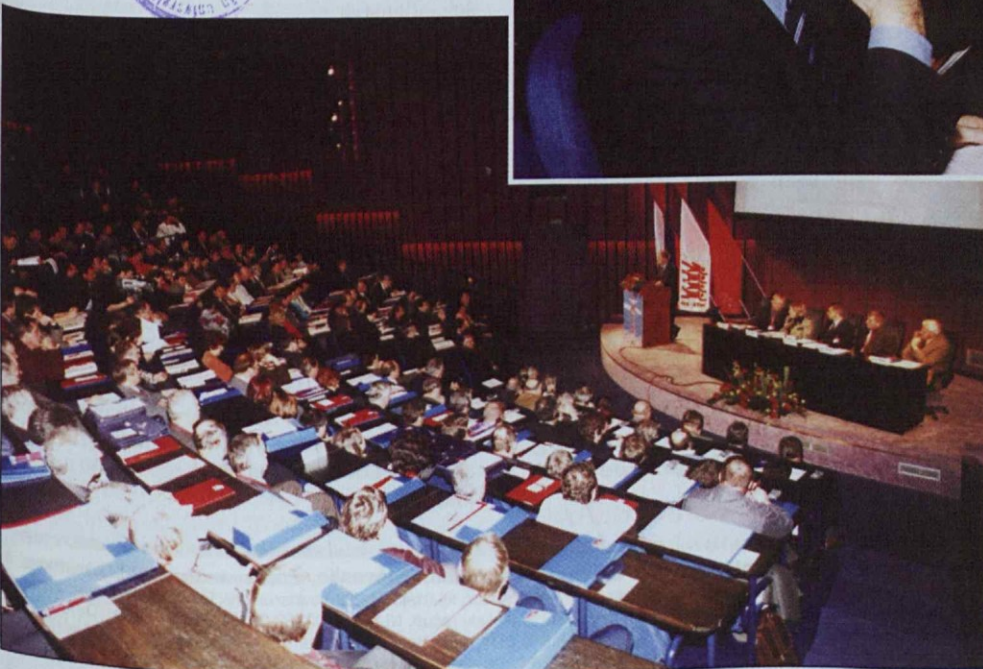
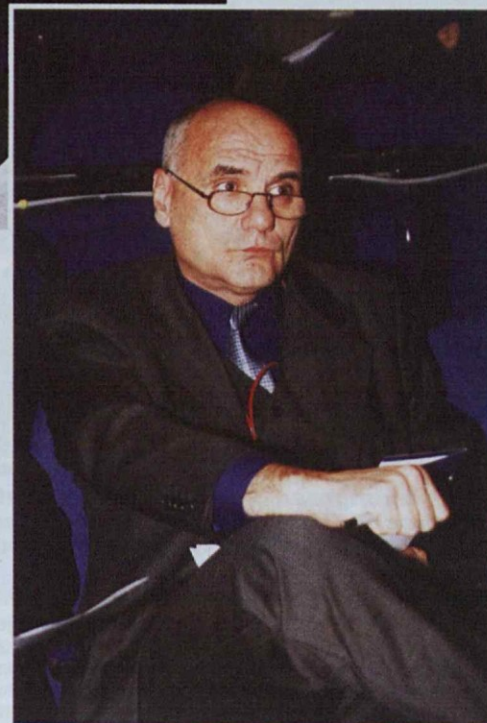

V torek, 10. decembra, so povsod po svetu zaznamovali dan človekovih pravic. Člani ZSSS smo to storili točno opoldne, ko smo se zbrali pred zgradbo parlamenta v Ljubljani. S krajšo manifestacijo smo želeli povedati, da je pravica do dela ena najpomembnejših človekovih pravic. V Sloveniji je še kako kršena, saj je brezposelnost velika, plačilo za delo pa prečkrat ne zagotavlja socialne varnosti. Upajmo, da so parlamentarci opazili naša gesla in se zamislili nad njihovimi sporočili.

Dušan Semolič, dosedanji in novi predsednik

Milan Utroša, dosedanji in novi sekretar

4. kongres ZSSS

ZSSS – kredibilna in spoštovanja vredna delavska organizacija

V Ljubljani je bil v četrtek, 5. decembra, 4. kongres Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS). Njegovo geslo je bilo »Čas je za vizijo, odločnost, enotnost, trdnost, solidarnost ..., za čas, ki prihaja«. Delegati so najprej sprejeli poročilo o delu med dvema kongresoma in poročilo nadzornega odbora. Potrdili so nov program in šest posebnih resolucij ter več posebnih sklepov. Sprejeli so tudi spremembe in dopolnitve statuta ZSSS. Predsednik ZSSS bo še naprej Dušan Semolič, sekretar pa Milan Utroša. Delegati so za vse odločitve glasovali skoraj soglasno, kar pomeni, da je kongres verjetno prelomnica glede enotnega delovanja ZSSS in dobra popotnica za zahtevne naloge v prihodnjem petletnem obdobju.

Pred začetkom kongresa so si udeleženci ogledali videofilm o delovanju ZSSS od 3. do tega kongresa. Pokazal je, da se je ZSSS razvila v spoštovanja vrednega socialnega partnerja, ki svojo moč črpa iz zaupanja svojega članstva in aktivnosti sindikalnih zaupnikov. Po zaigrani Internacionali je Dušan Semolič pozdravil delegate in goste. Še posebej je pozdravil: predsednika državnega zbora Boruta Pahorja, ministra za delo Vlada Dimovskega, predsedujočega ekonomsko-socialnemu svetu Miho Graha, predsednika Zveze borcev narodnoosvobodilne borbe Ivana Dolničarja, predsednika Zveze upokojenjskih društev Vinka Godca, predsednika Delavske zveze Miloša Pavlico, predsednika KNSS Draga Lombarja, predsednika Pergama Dušana Rebolja, predsednika Konfederacije 90 Borisa Mazalina, glavnega tajnika SVIZ-a Branimirja

Štruklja, predstavnika Delavske hranilnice. Za domačimi je pozdravil še goste iz tujine: namestnika generalnega sekretarja Evropske konfederacije sindikatov (EKS) Erika Carlslunda, vodjo koordinacijske enote Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov (ICFTU) za Srednjo in Vzhodno Evropo Huberta Cambierja, predsednika Avstrijske zveze sindikatov (ÖGB) in EKS Fritza Verzetnitscha, predstavnike sindikalnih central Madžarske, Makedonije, Nemčije, Češke, Črne gore, Danske, Francije, Hrvaške, Italije, Kosova, Poljske, San Marina in Srbije, Avstrijske Štajerske in Koroške ter Furlanije Julijske krajine, predstavnika Fundacije Friedricha Eberta in nemške ambasade na Dunaju. Semolič se je za dobro opravljeno delo in sodelovanje zahvalil tudi sodelavcem, izvršnim sekretarjem, strokovni službi, območnim organizacijam. Spom-

nil je tudi na dva umrla člana predsedstva, Ivana Kramerja in Dušana Kampjuta.

O socialni ne bodo odločali gospodje iz Svetovne banke

Po izvolitvi organov in sprejemu poslovnika so delegati in gostje poslušali Dušana Semoliča. Govor smo objavili že v prejšnji številki, tokrat objavljamo nekaj poudarkov, ki so poželi aplavz delegatov.

Dušan Semolič

Ohraniti delovno mesto, dobiti delo, prejemati dostojno plačo, delati na delovnem mestu pod pogoji, ki ne načenjajo zdravja, kjer se spoštuje človeško dostojanstvo in kolektivne pogodbe, dobiti ob zaključku delovne dobe dostojno pokojnino – to so zahteve in pričakovanja našega članstva.

Delavci pričakujejo, da se bodo njihove plače približevale evropskemu povprečju, saj tudi od njih zahtevajo delo po evropskih normah ter evropsko kakovost in produktivnost. Zaradi tega je treba čim prej sprejeti tudi zakon o udeležbi zaposlenih pri delitvi dobička.

Pogajanje se delodajalci otepajo na različne načine. Najprej zahtevajo sprejetje dogovora o politiki plač, ko je ta sprejet zahtevajo še zakon o delovnih razmerjih, za njim še zakon o kolektivnih pogodbah. Tej logiki ZSSS nasprotuje, saj delavci s svojo plačo ne morejo čakati. Tudi dobički ne čakajo, ampak rastejo iz dneva v dan.

Obsojanja vredni so zapleti, ki jih doživljajo kolegi iz Sindikata KNG. Po dolgih in trdih pogajanjih, ko so se kredibilni pogajalci že uskladili, je nekdo iz ozadja dejal, tega ne boste podpisali.

Gostje kongresa med poslušanjem Internacionale (spodaj z desne) Fritz Verzetnitsch, Erik Carlslund, Hubert Cambier, Karl Feldengut, Clemeus Rode, Peter Michalzyk, Roberto Treu in Andrzej Adamczyk.

Zaplet je nastal tudi v trgovini, kjer delodajalci uveljavljajo potrebo po nedeljskem obratovanju, in dokazujejo, da je to rentabilno. Ko pa naši sindikati za to delo zahtevajo večje plačilo in se pogajanja začnejo, pa prižgejo rdečo luč. Delodajalci trdijo, da bi malo večje plačilo uničilo trgovce. ZSSS podpira prizadevanja Sindikata delavcev trgovine Slovenije za povečanje dodatka za delo ob nedeljah in praznikih.

Gospodje (k sreči ne vsi) pogosto trdijo, da ni denarja za odpravnine odpuščeni delavcem, ko gre zanje, pa vedno najdejo denar, ki jih pelje v raj. To so do neba vpijoči problemi in krivice.

Aprila so gospodje iz Svetovne banke poslali v Slovenijo sporočilo, da je treba znižati transfere za socialne namene. Ti gospodje se na dobiček spoznajo, vendar bomo o socialnih transferih odločali Slovenci sami in pri tem bo sodelovala tudi ZSSS.

Če so nekateri sindikalisti prejšnja leta iz ideoloških razlogov ovirali sodelovanje med sindikati, je sedaj tega vedno manj. Država včasih s svojimi nerazumnimi določili spodbuja konflikte med sindikati, sama pa si pilatovsko umiva roke. ZSSS je pripravljena sodelovati z vsemi sindikati, se z njimi povezovati in združevati.

Bitka za splošno kolektivno pogodbo ni prava bitka, ki bi prinesla korist zaposlenim, niti tistim, ki so najslabše plačani. Le na videz bi krepila vplivnost sindikalnih central, hkrati pa kot podpisnika kolektivnih pogodb ohranjala gospodarsko zbornico, v kateri je po zakonu obvezno članstvo, in ji tako ohranjala položaj privilegirane partnerja.

Biti moramo bolj zanimivi za mlade delavce. Še naprej moramo krepiti moč ZSSS, ki je v zupanju članov, v znanju, v medsebojni pomoči, v solidarnosti, enotnosti in trdnosti. Moč ZSSS je tudi v sposobnih in pokončnih sindikalnih zastopnikih, v strokovni in razvejani mreži območnih organizacij, v sodelovanju v Evropski konfederaciji sindikatov, v iskanju zaveznikov v vseh parlamentarnih strankah in drugih organizacijah civilne družbe ter v krepitvi demokratičnih odnosov med člani.

Od gostov je na kongresu prvi nastopil **Vlado Dimovski**. Dejal je, da Slovenija postaja normalna evropska država, ki temelji na socialni pravičnosti in ekonomski učinkovitosti. Med tema dvema kategorijama je nujno najti ustrezno ravnotežje, Slovenija pa je v zadnjem času storila korak naprej v tej smeri. Kljub temu pa jo čaka na tej poti še nekaj pomembnih nalog.

Opozoril je, da sta socialni dialog in socialno partnerstvo temelj demokratične družbe in je zato potrebno temeljna vprašanja reševati s konsenzom. V Sloveniji so vsi socialni partnerji dosegli konsenz ob sprejemanju novega zakona o delovnih razmerjih, zato se tudi njegovo uresničevanje tiče vseh.

Ko je govoril o varnosti in zdravju pri delu, je Dimovski dejal, da preveč delavcev odhaja v pokoj s trajnimi okvarami, mnogi pa morajo zaradi njih celo v predčasi pokoj. Po njegovih besedah je zakon dobro izhodišče za izboljšanje razmer na tem področju. Delodajalci se morajo zavedati, da so odgovorni za varno delo slehernega delavca.

Minister se je zavzel tudi za konstruktiven socialni dialog o plačni politiki. Opozoril je, da

družba s takšno socialno-ekonomsko strukturo, kakršna je pri nas, potrebuje dolgoročen dogovor oziroma socialni sporazum, ki bo zagotovil stabilen razvoj. Po njegovih besedah so socialni partnerji pri pripravi socialnega sporazuma že daleč. Izrazil je upanje, da ga bodo kmalu uskladili. Dimovski se je ZSSS zahvalil tudi za kakovostno sodelovanje v ekonomsko-socialnem svetu.

Erik Carlslund je dejal, da se Evropa sooča z dvema vprašanjema: s širitvijo Evropske unije ter z novo opredelitvijo nalog njenih institucij. Obe vprašanji sta še kako pomembni tudi za sindikate. **Evropska konfederacija sindikatov se zavzema za širitev Evropske unije, pa ne samo zaradi gospodarskih vprašanj in več-**

ra utemeljiti tudi evropski sistem industrijske demokracije in okrepiti vlogo in pomen socialnega dialoga in socialnega partnerstva.

Carlslund je povedal, da Evropska konfederacija sindikatov, ustanovljena leta 1973, združuje 76 nacionalnih sindikalnih central in 11 evropskih panožnih federacij iz 35 držav, ki imajo skupaj preko 60 milijonov članov. »Tako je Evropska konfederacija sindikatov dosegla enotnost evropskega delavstva,« je dejal. Ker se sindikati uspešno soočajo z izzivi, se njihova vloga med socialnimi partnerji povečuje. Sindikati morajo biti kos enotnemu trgu in eni valuti, pa tudi strategiji pogajanj z delodajalci.

Sindikati, povezani v Evropsko konfederacijo sindikatov, se uveljavljajo kot pomembna in enotna sila na evropski ravni – samo tako so lahko uspešni v prizadevanjih za Evropo po meri ljudi.

Hubert Cambier je udeležence pozdravil v imenu Mednarodne konfederacije svobodnih sindikatov (ICFTU). Povedal je, da ICFTU združuje 158 milijonov delavcev iz 150 držav. Petindvaj-

Vlado Dimovski

Miha Grah

Romana Oman

Gregor Miklič

Pavle Vrhovec

Metka Roksandič

jega trga, temveč tudi zato, ker ima Evropa prvič v zgodovini možnost združitve na demokratičnih vrednotah, kar bo prispevalo k njenemu razvoju in miru. Sindikati si prizadevajo, da bi bila socialna dimenzija pri širitvi Unije ustrezno upoštevana. Opozoril je na zgodovinsko razsežnost širitve in izrazil upanje, da bodo pogajanja za vključitev prve skupine kandidatov končana pravočasno.

Evropska ustavna pogodba bo ljudem dajala pravico do dela

Govoril je tudi o novi ustavni pogodbi Evropske unije. Po njegovih besedah je pomembno, da Unija dobi ustavno pogodbo, ki bo dovolj socialna, med prednostnimi pravicami ljudi pa mora biti pravica do dela. Nova »evropska ustava« mo-

set sindikalnih organizacij iz držav srednje in vzhodne Evrope je povezanih v koordinacijski odbor pri ICFTU. Le-ta si prizadeva, da bi se

mednarodni standardi na področju dela uresničevali v praksi. Govoril je tudi o prizadevanjih ICFTU za zaščito delavskih pravic in za zmanjševanje revščine. Konfederacija si prizadeva različne mehanizme mednarodnih posvetovanj uporabiti za vplivanje na tiste, ki sprejemajo odločitve.

»Skupaj smo močnejši,« je dejal Cambier, se zavzel za širitev in poglobitev sodelovanja obeh organizacij, ICFTU pa bo ZSSS pomagala, če bo pomoč potrebna.

Fritz Verzetnitsch se je ZSSS in Dušanu Semoliču zahvalil za izredno dobro sodelovanje z Avstrijsko zvezo sindikatov (ÖGB) in EKS. Dejal je, da imata oboja sindikata podobne probleme, saj se borita za zaščito delavskih pravic, višji stan-

dard delavcev in boljše delovne pogoje. Po njegovih besedah oba sindikata tesno sodelujeta in delata eden z drugim. Opozoril je, da je širitev Evropske unije pred vrati. **Sindikati v Evropi so že sedaj močni, če bodo še naprej uspešno sodelovali pa bodo še močnejši, zato bodo lažje dosegli svoje cilje.**

Vinko Gobec je kongres pozdravil v imenu slovenskih upokojujencev. Dejal je, da so delavci in upokojujenci skupaj marsikaj dosegli; Oblast jih je poskušala razdeliti, vendar ji ni uspelo. Tako je danes pokojninski sistem reformiran bolj po meri upokojujencev in delavcev, kot je vlada sprva predlagala. Po Godčevih besedah v Sloveniji ne bi smeli zmanjševati socialnih in delavskih pravic, pač pa bi morali povečevati gospodarsko aktivnost in bruto domači proizvod. Potem bo boljše zaposlenim in upokojujencem. Opozoril je, da so socialne razlike v Sloveniji prevelike, do njih pa ne prihaja na osnovi poštenega dela in poslovanja, temveč na podlagi kraje družbenega premoženja in raznih malverzacij. Dejal je, da mora Slovenija vstopiti v Evropo pokončno in ne klečeplazniško. Izrazil je pripravljenost za sodelovanje v aktivnostih ZSSS, ki so jih upokojujenci že dosedaj podpirali.

Miha Grah je dejal: »Že od nekdaj se zavedam, da delavec v obratovalnici ali podjetju ni nujno zlo, temveč prvi pogoj za uspešno delo in poslovanje podjetja. **Delavci in delodajalci skupaj ustvarjamo dodano vrednost, zato je nujno tudi socialno partnerstvo med nami.**

Delavcem in delodajalcem je skupna kritičnost do države, ki bi morala biti bolj racionalna. Potratnost in slabo delovanje pravne države na svoji koži najbolj občutijo delavci in delodajalci. Visoko cenim delo ZSSS, zato kongresu želim čim bolj uspešno delo.«

Majda Celcer je kot predsednica verifikacijske komisije sporočila, da je na kongresu 128 od 133 delegatov ali 96,3 odstotka in da najvišji organ lahko veljavno sklepa.

Uspešno uresničevali začrtane cilje

Ker so obširno pisno poročilo o delu med kongresoma udeleženci prejeli že prej, je izvršni sekretar **Pavle Vrhovec** predstavil le dele iz palete dosežkov in dejavnosti v minulemandatnem obdobju. Povedal je, da je ZSSS nadaljevala na prejšnjih kongresih začrtane cilje in jih sprti dopolnjevala z novimi nalogami. Njeni najpomembnejši projekti v zadnjih letih so bili sprejem zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter zakona o delovnih razmerjih, boj za dosego večjega sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij, kolektivna pogajanja in sooblikovanje politike plač, mednarodno in medsindikalno sodelovanje ZSSS in s tem v zvezi aktivno vključevanje v evropske integracijske tokove.

Pokojninska reforma je po prizadevanjih ZSSS postala boj za pravičnejšo medgeneracijsko pogodbo za varno starost. Sindikati so preprečili uvedbo obveznega naložbenega pokojninskega zavarovanja, ki bi pomembno znižala raven minimalnih zajamčenih pokojnin. S podpisom dogovora o pokojninski reformi je ZSSS dosegla ustrezne upokojujivne pogoje in raven pokojnin za slovenske delavce. Mlada generacija je dobila možnost sklenitve dodatnega prostovoljnega pokojninskega zavarovanja, za katero so uvedene velike davčne olajšave. Za dodatna pokojninska zavarovanja so začeli delodajalci sklepati kolektivne pogodbe s predstavniki zaposlenih. Vsa ta prizadevanja je ZSSS začela že pred tretjim kon-

gresom, politični pogoji za sprejem zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju so postali uresničljivi šele konec leta 1999.

Zakon o delovnih razmerjih, sprejet aprila letos, je prav tako plod trdih pogajanj Zveze.

ge, kot na primer tiste o odpovedi pogodbe o zaposlitvi, pa so morale kompromisno slediti novim razmeram.

Hitrejša gospodarska rast in prilagajanje gospodarskemu položaju razvitih držav Evropske unije sta cilja, ki si ju je zastavila ZSSS. Država je bogata, če so bogati njeni državljani, pri čemer ni merilo le povprečje, saj je bogastvo zelo nepravilno razporejeno. Kapital mora imeti zna- ne lastnike, v proces privatizacije pa morajo biti vključeni tudi delavci; denar od prodaje državnega premoženja ne sme biti namenjen potrošnji, tuji prevzemi morajo ščititi interese delavcev – vse to so načela ZSSS. Delavsko delničarstvo, prestrukturiranje gospodarstva in soupravljanje delavcev so med pomembnejšimi nalogami ZSSS v tem in prihodnjih mandatih. Sodelovanje delavcev pri upravljanju podjetij so delodajalci, tudi lastniki tujih družb v Sloveniji, v preteklih letih poskušali večkrat zmanjšati, vendar je ZSSS uspešno ustavila vse poskuse. Spre-

Lučka Bezljaj Skok

Bojan Hribar

Jože Miklič

Ivan Sotošek

Konrad Breznik

Na začetne liberalne ideje delodajalcev o ureditvi trga dela sindikati niso mogli pristati in so se proti njim ostro borili. Rezultat so zvišane ravni zagotavljanja nekaterih pravic, ki so bile prej le v splošni kolektivni pogodbi, sedaj pa so zapisane v zakonu, kot je recimo pogodba o zaposlitvi. Nekatere že uveljavljene pravice so s tem zakonom uspešno ohranjene, dru-

membe zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju je najprej zahtevala Gospodarska zbornica Slovenije. Želela je zmanjšati število članov sveta delavcev na tri, v celoti pa naj bi se odpravilo predstavništvo delavcev v nadzornih svetih manjših družb in močno okrnilo v srednjih gospodarskih družbah; odpraviti so želeli inštitut delavskega direktorja in možnost profesionalnega opravljanja funkcije člana sveta delavcev brez soglasja delodajalca. To jim ni uspelo, zato je za njimi poskušala vlada. Ta je s spremembami zakona o gospodarskih družbah želela odpraviti pravico zaposlenih do svojih predstavnikov v

nadzornih svetih gospodarskih družb. Tudi ta pokus je ZSSS s pomočjo Evropske konfederacije sindikatov ustavila in dosegla kompromis, po katerem imajo sedaj delavci najmanj tretjino in največ polovico predstavnikov v nadzornih svetih družb. Zaradi različnih mnenj v posameznih sindikatih javnega sektorja pa ustavne določbe o sodelovanju delavcev pri upravljanju v javnih zavodih še niso zakonsko urejene.

Plače so ekonomska in socialna kategorija. ZSSS si prizadeva za takšno plačno politiko v državi, ki bi delavcu in njegovi družini zagotavljala socialno in materialno varnost. Temu je namenjen tudi mehanizem minimalne plače, ki je bil uzakonjen na pobudo in zahtevo ZSSS. Zveza je bila tudi pobudnik uveljavitve 13. plače, ki jo sedaj dobiva že več kot 11 odstotkov zaposlenih. Temelj plačne politike so kolektivne pogodbe dejavnosti. Osnovna plača kot cena dela je temelj novega modela plačne politike v Sloveniji. S pomočjo strokovnjakov je ta model ZSSS sama pri-

Drago Ščernjavič

Doro Hvalica

Franci Bratuša

Lazo Radenović

Srečko Čater

Sergej Čas

evropskem pravnem redu ter o delovnopravnih in socialnih vprašanjih. Izkušnje, ki jih ZSSS pridobiva z mednarodnim, tudi bilateralnim sodelovanjem, so še dragocenejša sedaj, ko prihaja Slovenija v Evropo in postajajo vse bolj pomembne razprave o prostem pretoku delovne sile, transnacionalnih sindikalnih pravicah, zakonodaji in podobnem. V poslanici ob desetletnici ZSSS je generalni sekretar EKS Emilio Gabaglio med drugim zapisal, da je ZSSS že na začetku izbrala pravo pot za demokracijo, gospodarski napredek in socialno pravičnost. Pozval je k nadaljnji evropeizaciji sindikalnega gibanja in ustvarjanju skupnih vrednot.

ZSSS je postala kredibilna organizacija, kar dokazujejo rezultati javnomenjskih anket. Tudi sindikalni kolegi iz tujine se o ZSSS zelo pohvalno izražajo, še posebej po sprejetju zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

O poročilu je razpravljala le **Romana Oman**, predsednica odbora za enake možnosti pri predsedstvu ZSSS. Ta odbor je bil ustanovljen februarja lani in je stalno delovno telo, ki se ukvarja z aktualno problematiko zaposlenih žensk. Omanova je najprej izrazila nestrinjanje z mestom, ki ga je odbor za enake možnosti dobil v poročilu. Njegovo delo je namreč predstavljeno v poglavju o procesu pridruženja Evropski uniji. Ali tja spada? je dvomeče vprašala. Menila je, da je bil odbor v kratkem času svojega delovanja aktiven in uspešen, saj je vsaj polovica članov sindikata žensk. Sindikat bi se, po njenih besedah, moral prvi in z vsemi sredstvi boriti za enake možnosti. Te naj bodo skupna naloga, ne pa prevlada nekoga nad nekom, je zaključila.

Poročilo o delu ZSSS med 3. in 4. kongresom in poročilo nadzornega odbora so delegati soglasno sprejeli.

V poročilu nadzornega odbora je med drugim zapisano, da bo v ZSSS poleg spoštovanja določil pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju potrebno okrepiti tudi aktivnosti na vseh ravneh sindikalne organiziranosti za povečanje števila članov in s tem za povečanje temeljnega finančnega vira – sindikalne članarine.

Metka Rokсандić je predstavila postopke evidentiranja in kandidiranja. Nato so delegati na tajnih volitvah (na njih je sodelovalo 123 delegatov) za predsednika ZSSS s 121 glasovi izvolili **Dušana Semoliča**, za sekretarja ZSSS pa s 119 glasovi **Milana Utrošo**. V sedemčlanski nadzorni odbor ZSSS pa so bili izvoljeni: **Darinka Auguštiner, Ivica Gnezda Šuligoj, Saša Jenko, Oskar Komac, Mojca Košir, Klementa Luketa in Tatjana Mlakar**.

Predlog programa ZSSS in resolucije je delegatom predstavil **Gregor Miklič**. Dejal je, da je bil prvi program sprejet leta 1990, ko še ni bilo jasno, kako bo potekala tranzicija pri nas. »Stari program je povozil čas, zato ZSSS potrebuje novega,« je dejal.

Nadaljevanje na naslednji strani

pravila in vanj vgradila evropsko formulo usklajevanja osnovnih plač z rastjo življenjskih stroškov in bruto domačega proizvoda.

Povečevanje zaposlenosti, večji tehnološki razvoj v naši državi, izobraževanje in obveščanje zaposlenih, njihova pravna varnost in urejen delovni čas, pravičnejša davčna politika in zagotovitev zdravega in varnega delovnega okolja so prednostne naloge, ki jih je ZSSS tudi tokrat sproti uredničevala.

Julija 1999 je bil sprejet zakon o varnosti in zdravju pri delu, v katerega je bila vključena vrsta pripomb ZSSS. Tako mora od začetka letošnjega leta vsak delodajalec v sodelovanju z zaposlenimi izdelati izjavo o varnosti z oceno tveganja, ki bo pomemben kakovosten premik k varovanju zdravja zaposlenih.

Mnoge pravice, ki se zdijo delavcem samoumevne, so plod trdega sindikalnega boja ZSSS in njenih članov. Takšno je recimo tudi vprašanje organiziranja prehrane in polurni odmor med delovnim časom, večja skrb za invalide, ureditev stanovanjskih razmer v državi in prizadevanja, da osnovno zdravstveno varstvo in medicina dela ostaneta javni službi.

V obdobju med kongresoma je ZSSS ostala odprta za sodelovanje in dialog s socialnimi partnerji in vsemi drugimi institucijami. Tako je razvijala povezave s parlamentom, sodelovanje v organih upravljanja zavodov za področje socialnega zavarovanja, dialog v ekonomsko-socialnem svetu in neposredno sodelovanje z vlado in drugimi državnimi organi, stike z delodajalskimi organizacijami ter drugimi sindikalnimi organizacijami in mednarodnimi sindikalnimi institucijami.

Eden pomembnejših dogodkov je bil marca 1999, ko je bila ZSSS sprejeta v polnopravno članstvo EKS. Postala je edina slovenska članica te konfederacije in se je takoj aktivno vključila v vrsto njenih delovnih teles in odborov. V njih sodeluje pri oblikovanju predlogov in stališč, hkrati pa dobiva informacije in gradiva o

Uzakoniti ekonomsko-socialni svet

Osnovna programska naloga ZSSS je bila, je in bo ostala varovanje in izboljševanje socialno ekonomskega in gmotnega položaja ter pravic delavcev iz dela. Ustvarjanje pogojev za izboljševanje delovnih in življenjskih razmer delavcev, za varne in zdrave delovne razmere in življenjsko okolje ter kvalitetno družinsko življenje – vse na najvišji evropski ravni, so neposredni cilji, ki si jih bo ZSSS s svojim delovanjem na vseh ravneh svoje organiziranosti prizadevala doseči. ZSSS si bo prizadevala, da bi ti cilji in naloge postali skupni cilji države, delodajalcev in sindikatov, pri čemer pa bo uporabila vsa sredstva, ki jih ima po ustavi in ratificiranih mednarodnih pogodbah.

Ko je Miklič govoril o politični in ekonomski demokraciji, je dejal, da je Slovenija sicer po ustavi demokratična, pravna in socialna država, vendar vse institucije še ne delujejo na takšni ravni, da bi delavci in njihove organizacije lahko uveljavljali svoje legitimne socialno-ekonomske, pravne, gmotne in druge interese. **Zato bo ZSSS v organih države, še zlasti v državnem zboru, državnem svetu in vladi, uveljavljala predloge, pobude in stališča, ki bodo članom sindikatov in drugim delavcem ter njihovim družinam zagotovili takšno raven socialno-ekonomskih pravic, ki bo ustrezala gospodarski, politični in socialni razvitosti slovenske države in njenemu položaju v Evropi in svetu.**

»Ekonomsko-socialni svet mora dobiti zakonske podlage za svoje delovanje,« je poudaril Miklič. »Postati mora najpomembnejši organ socialnega dialoga in usklajevanja med delodajalskimi organizacijami in sindikati ter med delodajalskimi in sindikalnimi organizacijami na eni strani ter vlado na drugi strani.« ZSSS bo s svojim delom preko ekonomsko-socialnega sveta tvorno posegala v odločanje o zakonskih predlogih in drugih aktih vlade in državnega zbora, ki so pomembni za delojemalce. Poleg tega pa mora imeti ekonomsko-socialni svet pravico do predlaganja zakonov.

Miklič je govoril tudi o pomenu soupravljanja delavcev pri upravljanju družb in zavodov. ZSSS bo skupaj s sindikati dejavnosti ustvarjala pogoje za usposabljanje delavskih predstavnikov v različnih organih soupravljanja in za njihovo učinkovito delo. Ustanavljanje evropskih svetov delavcev v multinacionalnih družbah mora biti sestavni del teh prizadevanj.

Ekonomski in socialni razvoj države mora po Mikličevih besedah temeljiti na dolgoročnih razvojnih dokumentih, ki jih mora v sodelovanju z najbolj reprezentativnimi organizacijami delodajalcev in sindikatov ter strokovnimi institucijami pripraviti vlada, sprejeti pa državni zbor. Strategija industrijskega razvoja, strategija razvoja storitvenih dejavnosti in druge razvojne strategije morajo vsem, ne glede na lastniško strukturo, zagotoviti konkurenčne pogoje poslovanja in razvoja.

Davčni sistem in davčna politika morata predvsem pospeševati razvoj in šele nato zagotavljati financiranje države in lokalnih skupnosti. **Obdavčiti je treba premoženje, ki presega normalne potrebe prebivalcev Slovenije in njihovih družinskih članov.** O tem, kaj je »normalno«, pa mora biti doseženo soglasje med socialnimi partnerji. Zlasti je treba obdavčiti premoženje, ki ni v funkciji. Samo tako bo davčni sistem spodbujal lastnike k opravljanju gospodarskih funkcij. Obdavčitev dobička gos-

dela, ki jim zagotavljajo dostojanstvo ter zdrave in varne delovne razmere, hkrati pa njim in njihovim družinam omogočajo kakovostno in človeka vredno življenje. **Naloga ZSSS in njenih članov je izvajanje stalnega pritiska za izboljšanje socialno-ekonomskega položaja delavcev.** Ta pritisk mora biti dvojen: na državne organe, da nenehno zagotavljajo ustrezne zakonske in ekonomske pogoje za rast in razvoj gospodarskih dejavnosti ter javnih služb, in na delodajalce, da te pogoje v svojem poslovanju in razvoju tudi dejansko izrabijo oziroma uresničijo.

Pri obdavčitvi osebnih prejemkov (pri dohodnini) se mora po Mikličevih besedah ZSSS zavzemati, da plače in drugi osebni prejem-

Milan Utroša**Delegati so listine sprejeli z dvigom glasovalnih lističev.****Ladi Kaluža****Edi Vivoda**

podarskih družb pa mora stimulirati vlaganja v razvoj najsodobnejših tehnologij, organizacijo dela, znanje in druge dejavnike razvoja. Tudi tuji kapital mora prispevati k povečanju dodane vrednosti, k uvajanju sodobnih tehnologij in k zagotavljanju novih trgov. ZSSS pa nasprotuje takšnemu tujemu kapitalu, ki bi vnašal v Slovenijo zastarele in okolju škodljive tehnologije in ki bi zahteval le manj usposobljene in izobražene delavce. Svobodni sindikati bodo podpirali predvsem tuja vlaganja, ki bodo temeljila na neposrednih investicijah.

Kar zadeva socialno-ekonomski položaj in pravice delavcev, je Miklič poudaril, da ZSSS ne more pristajati na to, da bodo delavci v Sloveniji imeli trajno bistveno slabše pogoje dela kot delavci v bolj razvitih državah Evrope. V razmerah globalizacije je za delavce najpomembnejše, da delodajalci poskrbijo za takšne pogoje

ki do zneska minimalne plače ne bi bili obdavčeni. Prav tako bo ZSSS nasprotovala obdavčitvi prejemkov, ki imajo značaj odškodnin, pogodbenih kazni in socialnih pomoči. Učinki manjših davčnih obremenitev osebnih prejemkov morajo biti enakomerno porazdeljeni med delavce in delodajalce. Delavcem se morajo zvišati čiste plače in drugi osebni prejemki, delodajalcem pa zmanjšati stroški dela.

Polnopravno članstvo Slovenije v Evropski uniji po Mikličevih besedah za ZSSS in vanjo združene sindikate ni cilj, temveč sredstvo za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer delavcev, njihovih družin in vseh prebivalcev Slovenije. ZSSS kot najbolj reprezentativna sindikalna organizacija v Sloveniji bo neposredno in preko Evropske sindikalne konfederacije tvorno sodelovala v organih in institucijah Unije in tako prispevala k njenemu nadaljnjemu razvoju kot zveze držav, v kateri bodo med človekove pravice in svoboščine vključene tudi socialno-ekonomske pravice.

»Plačilo za delo mora delavcu in njegovi družini zagotoviti človeka vredno življenje,« je poudaril Miklič. **ZSSS bo storila vse, da bodo plače najslabše plačanih delavcev rasle hitreje kot plače drugih delavcev, tako da se bodo razmerja med najbolj in najslabše plačanimi delavci postopoma zmanjševala.** ZSSS se bo borila, da bi v celoti plače zaposlenih po kolektivnih

Med gosti so bili tudi Borut Pahor, Drago Lombar in Branimir Strukelj.

Kongres je učinkovito vodil predsednik delovnega predsedstva Valter Vodopivec.

Volitve so delegati opravili med odmorom.

pogodbah realno rase. Znesek osnovne plače za polni delovni čas najmanj zahtevnega dela se mora postopoma izenačiti z zneskom minimalne plače za polni delovni čas.

Miklič je poudaril tudi, da morajo biti vsakemu delavcu zagotovljeni varni in zdravi pogoji dela, škodljive vplive in tveganja pa je treba z ustreznimi ukrepi odpraviti.

»ZSSS mora s svojimi aktivnostmi krepiti moč in integriteto sindikatov dejavnosti, ki so njihni člani, ter jih spodbujati k povezovanju in združevanju. Sindikati dejavnosti pa morajo krepiti ZSSS in zagotavljati pogoje za njeno nemoteno delovanje,« je dejal Miklič. Zavzel se je za razširitev in poglobitev sodelovanja z Evropsko sindikalno konfederacijo, ki lahko pomembno prispeva k še bolj učinkovitemu delu ZSSS na mnogih področjih.

Za povezovanje in združevanje sindikatov

V razpravi je Bojan Hribar dejal, da v ZSSS deluje pet sindikatov javnega sektorja. Ena od najpomembnejših nalog, ki jih čaka, je uveljavljanje novega plačnega sistema v javnem sektorju. Vlada je želela poenotiti plačni sistem v javnem sektorju in ga narediti transparentnega, hkrati pa ukiniti razlike med plačami za iste poklice ter stimulirati nagrajevanje bolj uspešnih. Novi plačni sistem naj bi veljal za vse – za delavce in funkcionarje. Zakon pa ima žal vrsto sla-

bosti in hkrati zmanjšuje moč kolektivnega dogovarjanja, čeprav morajo biti kolektivne pogodbe dejavnosti temelj plačne politike. »Sedaj poskušamo rešiti, kar se rešiti da,« je dejal Hribar in opozoril, da trenutno potekajo pogajanja o skupni metodologiji. Po njegovih besedah je sindikatom uspelo strniti svoje vrste in oblikovati skupno pogajalsko skupino. Njihova ambicija je, da bi v pogajanjih prišle v ospredje razlike v dejavnostih. Hribar je podprl program ZSSS v tistem delu, ki govori o sodelovanju sindikatov.

Ivan Sotošek je govoril o problematiki zdravstva. Dejaj je, da osebni zdravniki pišejo v glavnem samo še napotnice, s katerimi morajo bolniki več mesecev čakati na pregled v specialističnih ambulantah. Zavzel se je za povečanje pravic iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Po njegovem mnenju tudi predstavniki ZSSS v organih zdravstvene zavarovalnice niso storili dovolj za ureditev razmer ali pa so nemočni. Predlagal je, da bi v delo invalidskih komisij vključili laike, delo teh komisij pa bi bilo treba bolj nadzorovati.

Lučka Bezlaj Skok je opozorila na probleme, ki tarejo delavce v družbah za varovanje. V marsikateri od teh družb ne spoštujejo panožne kolektivne pogodbe. Navedla je celo vrsto konkretnih nepravilnosti in kršitev delovnopravne zakonodaje, ki se ji delavci ne morejo učinkovito postaviti po robu, ker so njihova delovna mesta razpršena. Zato lahko njihove pravice zaščititi samo sindikat.

Jože Miklič je opozoril, da je največja težava pri zaščiti delavskih pravic sindikalna razdrobljenost. Zato je podprl prizadevanja za povezovanje sindikatov in za čim bolj racionalno organiziranost ZSSS na vseh ravneh. Po njegovih besedah je samo ustrezna organiziranost jamstvo za uresničitev programa. V tem mandatnem obdobju bi si morali zadati za cilj, da bi vzpostavili vsaj strateške interesne skupine. Na Dolenjskem in v Beli krajini so že doslej upoštevali prizadevanja za bolj racionalno organiziranost ZSSS, vendar pa so pri tem ostali osamljeni.

Konrad Breznik je opozoril na nevdružen ekono-

mski položaj upokoјencev, ki prejemajo najnižje pokojnine. Po njegovih besedah se povprečne pokojnine glede na povprečno plačo nižajo. Če je še pred slabim desetletjem povprečna pokojnina dosegla okoli 80 odstotkov povprečne plače, je lani povprečna pokojnina zaostajala za povprečno plačo že za blizu 30 odstotkov. Po Breznikovih besedah prejema manj kot 30.000 tolarjev mesečne pokojnine 19.000 upokoјencev, manj kot 50.000 tolarjev okoli 54.000 upokoјencev in manj kot 100.000 tolarjev preko 290.000 ali okoli 60 odstotkov vseh upokoјencev. Varstveni dodatek prejema okoli 47.500 upokoјencev.

Breznik je spregovoril tudi o povečevanju članstva v sindikatu upokoјencev, ker mnogi sindikalni zaupniki in člani po upokoјitvi zapustijo sindikalne vrste. V nekaterih sindikatih dejavnosti pa ustanavljajo upokoјenske sekcije, kar se Brezniku ne zdi smiselno.

Drago Ščernjavič je opozoril na probleme, s katerimi se srečujejo delavci v javnem sektorju. Spregovoril je zlasti o metodah in načinih dela sindikata in poudaril, da delavce zanimajo samo konkretni rezultati.

Doro Hvalica se je zavzel za sodelovanje, povezovanje in združevanje sindikatov. Deklaracije o povezovanju v EU so žal marsikdaj lepše od krute realnosti. Deklarativno se govori o štirih pravicah v Evropski uniji, kruta resnica pa bo drugačna. Marsikdaj tudi zahteve za harmonizacijo naše zakonodaje z Unijino izkoriščajo za zavajanje delavcev. Menil je, da bi programi političnih strank morali nastajati na osnovi spoznanj sindikatov o razmerah v realnem življenju in ne obratno.

Franci Bratuša je opozoril, da zakonodaja daje prevelike možnosti zaposlovanja preko študentskih servisov in zato študentje delavcem odžirajo delovna mesta. V nekaterih podjetjih se preko študentskega servisa zapolnjujejo že domala vsa prosta delovna mesta. Opozoril je na probleme invalidnih delavcev, saj denimo status invalida tretje kategorije delavcem v praksi prav nič ne pomaga in so zaradi tega mnogi samo prikrajšani.

Lazo Rađenović je govoril o problemih, s katerimi se srečuje sindikat državnih in družbenih organov, kjer so po njegovih besedah razponi plač preveliki. Zato bi bilo nujno, da se plače najnižje plačanim delavcem, med katerimi so denimo tudi delavci v pravosodju, ustrezno dvignejo.

Sergej Čas je opozoril, da je treba preprečiti vdor politike v javne zavode. Izrazil je bojazen, da bo ob novih volitvah v svete zavodov v njih manj predstavnikov zaposlenih in več vladnih predstavnikov. Prav tako pa je opozoril na pravilnik o napredovanju, ki velja za vse zavode enako, vendar pa ponekod delavci napredujejo, drugod pa ne. Očitno imajo v zvezi s tem predstojniki prevelika pooblastila. Zato bi bilo nujno okrepiti soodločanje delavcev v zavodih.

Z lastno razpravo je ob koncu repliciral Doro Hvalica; med drugim je predlagal, naj bi Svobodni sindikati s svojo listo nastopili na naslednjih državnoborskih volitvah.

Nadaljevanje na naslednji strani

Dr. Miroslav Stanojević, izredni profesor na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani,

predava industrijske odnose in je tudi raziskovalec na fakultetnem Inštitutu za družbene vede. Nedavno je izdelal poročilo o mednarodni raziskavi o socialnem dialogu v državah kandidatkah za vstop v EU. Njene ugotovitve kažejo, da je slovensko sindikalno gibanje, zlasti zaradi ZSSS, znatno pomembnejše od gibanj v drugih državah kandidatkah.

Ob prehodu iz socializma v kapitalizem se je delavska gibanje manifestiralo zlasti v stavkah. Koliko jih je bilo in zakaj je do njih prihajalo?

Stanojević: Stavkovni val je dosegel vrh v letu 1992, ko je bilo največ stavk in tudi v njih sodelujočih. Po 1992 pa se je število

stavk naglo zmanjšalo, proti koncu devetdesetih let jih skoraj ni bilo več.

Ključni vzrok konfliktov v podjetjih je bilo nezadovoljstvo s plačili. Večinoma je šlo za krajše ali daljše zamike izplačil.

Največ stavk je bilo v delovno intenzivnih dejavnostih in podjetjih z velikimi poslovnimi težava-

mi, zlasti v kovinski in elektroindustriji, tekstilni in usnjarskopredelovalni industriji, gradbeništvu in lesarstvu.

Kdaj se je stavkovno gibanje preselilo v druge dejavnosti?

Stanojević: Ko se je stavkovno gibanje v industriji umirilo, so se konflikti zaostri v storitvenih

dejavnostih. Prelomnica je bila stavka zdravnikov, ki jo je njihov sindikat Fides (izrazito militantna organizacija) organiziral leta 1996. Po tej stavki so začele stavkati tudi druge skupine zaposlenih v javnem sektorju. Pritisk zdravnikov je povzročil velike probleme in nasprotja med različnimi interesnimi skupinami v javnem sektorju in tudi med zaposlenimi v javnem in zasebnem sektorju. To je bil osrednji problem socialnega dialoga konec prejšnjega in v tem desetletju. Rastoče razlike v plačah med zasebnim

Delegati so pozorno poslušali pozdravne besede Erika Carlslunda.

Po razpravi je **Srečko Čater**, predsednik komisije za program, predlagal, naj organi ZSSS razprave upoštevajo pri svojem delu po lastnem preudarku. Ker konkretnih amandmajev k programu ni nihče predlagal, jih komisija ni sprejela. Delegati so nato soglasno sprejeli program in več resolucij: za pravico do sodelovanja pri upravljanju v javnem sektorju, o vključevanju v Evropsko unijo, o uveljavljanju pravice do počitka na dan tedenskega počitka in dneve državnih praznikov in druge dela proste dni, o uveljavljanju novega modela plačne politike in o hitrejšem gospodarskem razvoju in večji socialni varnosti.

Odprta vprašanja rešili pred kongresom

Predlog sprememb in dopolnitev statuta ZSSS je obrazložil **Milan Utroša**. Začel je z vprašanjem (med odmorom so mu ga postavili predstavniki medijev), zakaj se na kongresu nič ne dogaja. In takoj odgovoril: »To je zaradi tega, ker je kongres le zaključna faza dogodkov pred njim. Vsak od dosedanjih kongresov ZSSS je bil v primerjavi s prejšnjim korak naprej. Množice amandmajev na kongresne listine ni, ker so se

ključni dejavniki v organizaciji pred kongresom uspeli dogovoriti o odprtih vprašanjih in uskladiti poglede nanje. Kongres bo tako le potrdil vse tisto, kar so člani ZSSS usklajevali od aprila, ko so se začele priprave na kongres. **Kongresne listine so tako potrditev notranje trdnosti, ki bo omogočala tudi večjo odločnost pri njihovem uresničevanju.**

Kongres se ne sooča z novim statutom, ampak le z njegovimi spremembami. Spreminjajo se le določbe, ki bodo omogočile uspešnejše delo v odnosih z oblastjo in delodajalci. Spremembe so tudi v tem, da bo notranja organizacija postavljena tako, da bo ZSSS dosegljiva slehernemu članu.

Med spremembami je treba omeniti novo sestavo izvršnega odbora predsedstva, v katerem so trije novi člani – predstavniki treh grupacij sindikatov dejavnosti (industrije, storitev in javnega sektorja).

Pri teritorialni organiziranosti ni bistvenih sprememb. Dobro pa je, da je kongres o njej sprejel poseben sklep, po katerem bo treba doreči zlasti obseg storitev in zagotavljanje potrebnih sredstev.

Vprašanje teritorialne organiziranosti je komisija za statut obravnavala v povezavi s spremembami ustave o vprašanju regionalizacije. Ker bo del oblasti prenesen na regionalno raven, se mora ZSSS postaviti tako, da bo lahko partner regionalnih oblasti. Na regionalni ravni statut uvaža tudi novo nalogo – oblikovanje socialnopartnerskih organov (ekonomsko-socialnih svetov) in razvijanje socialnega dialoga.

Na predlog nekaterih sindikatov dejavnosti je v statutu tudi predlog spremembe trajanja mandata (pet namesto štirih let).«

Predsednik komisije za statut **Ladi Kaluža** je

kongresu predlagal, naj k 13. členu statuta sprejme tudi amandma odbora za enake možnosti, po katerem predsedstvo ZSSS sprejema tudi akcijski načrt s predlogi ukrepov za spodbujanje in ustvarjanje enakih možnosti žensk in moških.

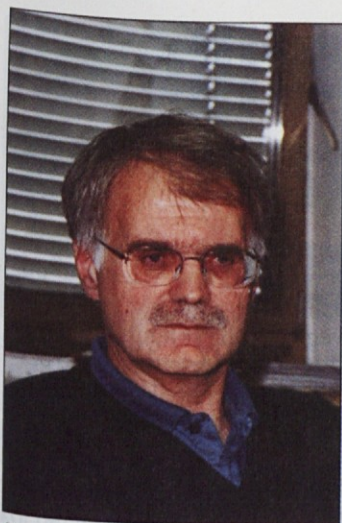
V razpravi je **Doro Hvalica** predlagal, naj bi nalogo zagotavljanja enakih možnosti žensk in moških vnesli med konkretne naloge predsedstva ZSSS. Ker je statut na kongresu mogoče spreminjati le z amandmaji, je predsedujoči to zavrnil. **Edi Vivoda** pa je povedal, da je v statutu ZSSS nekaj členov, ki za sindikat državnih in družbenih organov (SDDO) niso sprejemljivi. Ta sindikat izvaja 90 odstotkov svojih nalog na državni ravni in to je treba upoštevati pri delitvi članarine. **Izrazil je pričakovanje, da bodo v praksi uveljavljene rešitvi sprejemljive za vse člane ZSSS.**

Delegati so najprej z veliko večino glasov potrdili amandma, nato pa še statut v celoti. Sprejeli so tudi posebna sklepa. S prvim so predsedstvo pooblastili, da sprejme čistopis statuta, z drugim pa so odločili, da so predsednika, sekretarja in člane nadzornega odbora izvolili po 32. členu statuta in da imajo tako petletni mandat.

Kongres je sklenil predsednik ZSSS **Dušan Semolič**. Dejal je, da je lepo, pa tudi odgovorno biti predsednik takšne organizacije, kot je ZSSS. Delegatom se je zahvalil za zaupanje in opozoril, da delo ne bo lahko. »Kar smo v ZSSS dosegli, smo dosegli skupaj, pa tudi kar bomo dosegli, bomo dosegli skupaj,« je poudaril. »Nihče v naši Zvezi ni tako dober, kot smo dobri vsi skupaj. ZSSS si bo po Semoličevih besedah še naprej prizadevala, da Slovenija v Evropi in svetu ne bi bila prepoznavna samo po hitri gospodarski rasti, temveč tudi po spoštovanju delavskih pravic, poštenih plačah in solidarnosti med delavci.

Četrti kongres ZSSS je bil čas za oblikovanje vizije, ki je v veliki meri zapisana tudi v sprejetih dokumentih. Uresničili jo bomo z odločnostjo, enotnostjo, trdnostjo in solidarnostjo,« je na koncu dejal dosedanji in novi predsednik ZSSS **Dušan Semolič**. Kongres so delegati končali z dolgotrajnim aplavzom.

*Mojca Matoz
Franček Kavčič
Tomaž Kšela
Fotografije: Sašo Bernardi*

Dr. Miroslav Stanojević

(bolj izobraženimi in vodilnimi), ki niso bile izpostavljene pritisku brezposelnosti. Zapuščali pa so jih tudi najmanj izobraženi in nekvalificirani delavci, ki so bili najbolj izpostavljeni brezposelnosti. Iz splošne organizacije, ki je predstavljala »delovno ljudstvo«, so se sindikati v devetdesetih letih spremenili v organizacijo, ki predstavlja delavce.

Koliko članstva pa imajo sindikati v drugih tranzicijskih državah?

Stanojević: Na Poljskem in v Estoniji je v sindikatih le 15 odstotkov zaposlenih, na Madžarskem jih je 20 odstotkov. V 76 odstotkih poljskih podjetij z več kot 200 zaposlenimi je v sindikatih manj kot polovica zaposlenih. V Sloveniji je v 74 odstotkih takšnih podjetij organiziranih več kot polovica zaposlenih. V Estoniji v polovici podjetij z več kot 200 zaposlenimi sindikata sploh ni, v Sloveniji pa podjetij z 200 zaposlenimi brez sindikata skorajda ni.

Kakšen sistem industrijskih odnosov se je razvil v Sloveniji?

Stanojević: Naš sistem industrijskih odnosov močno odstopa od splošnega neoliberalnega vzorca v drugih tranzicijskih državah. V primerjavi s sindikati iz drugih tranzicijskih okolij so slovenski sindikati relativno močni. Tako je, ker je v Sloveniji med zaposlenimi najvišji odstotek sindikalno organiziranih. Tudi podatki o stavkah in pogajanjih kažejo na relativno visoko mobilizacijsko sposobnost sindikatov. Ker je bila vlada orientirana levsredinsko in nagnjena k dialogu s sindikati, je prišlo v začetku devetdesetih let do specifično slovenskega, močno socialno naravnane prehodna v tržno gospodarstvo. V tem procesu so se razvili tudi industrijski odnosi, v katerih so bili sindikati vpliven faktor.

V čem pa je to mogoče videti?

Stanojević: Razvitost socialnega dialoga je navzven najbolj vidna v relativno razvitem in za tranzicijske družbe neobičajno centraliziranem sistemu kolektivnih pogajanj, ki zagotavlja popolno pokritost zaposlenih s kolektivnimi pogodbami.

Vse to je tudi plod tega, da so druge družbe dobesedno pobegnile iz trdega realsocialističnega sistema. Za Poljsko, Češko, Madžarsko ... je bil prehod v vsak kapitalizem boljši od tedanje ureditve, pri nas pa smo imeli možnost izbirati med različnimi kapitalizmi. To je kapital, ki ga še nismo popolnoma zapravili.

Franček Kavčič

Sindikalna lista

December 2002

Gospodarske dejavnosti
(temelj je SKP
za gospodarstvo)
SIT

Javni sektor*
(nekdanje
negospodarstvo)
SIT

Prvi del

1. Dnevnice

– cela dnevnicna (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00	4.363,00
– polovična dnevnicna (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00	2.180,00
– znižana dnevnicna (od 6 do 8 ur)	1.218,00	1.518,00

2. Kilometrina (od 25. 6. 2002 dalje)	54,75	54,75
(od 9. 7. 2002 dalje)	54,99	54,99
(od 23. 7. 2002 dalje)	54,84	54,84
(od 20. 8. 2002 dalje)	55,41	55,41
(od 3. 9. 2002 dalje)	55,50	55,50
(od 17. 9. 2002 dalje)	56,16	56,16
(od 1. 10. 2002 dalje)	56,22	56,22
(od 29. 10. 2002 dalje)	55,83	55,53
(od 12. 11. 2002 dalje)	53,94	53,94
(od 26. 11. 2002 dalje)	52,26	52,26
(od 10. 12. 2002 dalje)	53,70	53,70

3. Ločeno življenje*	93.923,00	63.880,00
-----------------------------	-----------	-----------

4. Prenočilne – povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec

5. Regres za prehrano (od 1. 7. 2002) – po SKPGD (na delovni dan)	690,00	690,00
---	--------	--------

Drugi del

1. Jubilejne nagrade

– po SKPGD (delo pri zadnjem delodajalcu)		
– za 10 let	68.964,00	53.534,00
– za 20 let	103.446,00	80.301,00
– za 30 let	137.928,00	107.068,00

2. Odpravnina ob upokojitvi	469.614,00	708.693,00
oziroma dve plači delavca, če je to zanj ugodneje		oziroma tri plače delavca, če je to zanj ugodneje

3. Solidarnostne pomoči*		
– po SKPD – ob smrti delavca	140.884,00	107.068,00
– ob smrti v ožji družini	70.442,00	–

4. Minimalna plača (od 1. 12. 2002)	103.643,00	103.643,00
--	------------	------------

5. Zajamčena plača (od 1. 12. 2002)	50.559,00	50.559,00
--	-----------	-----------

6. Regres za letni dopust		
– najmanj (od 26. 4. 2002)	125.805,00	
– ali največ	165.305,00	125.805,00
(70 % povprečne slovenske plače)		

* 1. Javni sektor tudi v okviru gospodarskih dejavnosti izplačuje ločeno življenje po zakonu (Uradni list RS št. 87/97).
2. V javnem sektorju se uporablja zakon, za jubilejne nagrade, regres za letni dopust in solidarnostno pomoč pa kolektivna pogodba.
3. Regres za letni dopust v gospodarstvu (najnižji – minimalni znesek) je določen z Aneksom h kolektivni pogodbi za gospodarske dejavnosti 26. 4. 2002.

Strokovna služba ZSSS

Piše: Gregor Miklič,
izvršni sekretar ZSSS

Zakon o delovnih razmerjih in pogodbe o zaposlitvi

Bliža se 1. januar, ko bo začel veljati novi zakon o delovnih razmerjih. Vsi se s polno paro pripravljamo nanj – delodajalci,

sindikati, pa tudi delovna sodišča. Zelo so aktivne tudi razne svetovalne organizacije in vse vrste svetovalcev, ki so zaslutili, da lahko na račun lahkovernih delodajalcev in delavcev, ki novega zakona ne poznajo, veliko zaslužijo. Zaradi nepoznavanja in lahkovernosti se lahko številni delavci znajdejo v pravnih, ekonomskih in socialnih težavah.

Da ob uveljavitvi novega zakona o delovnih razmerjih delavci ne bi zašli v pravne, gmotne in socialne težave, smo zanje pripravili nekaj nasvetov:

1. Sedanja delovnopravna zakonodaja velja do 31. decembra, novi zakon pa začne veljati 1. januarja. Delodajalcem zaradi novega zakona ni potrebno sprejemati nobenih odločitev o pravicah in obveznostih delavcev. Vsaka odločitev, ki bo delavcem v decembru 2002 vsiljena zaradi uveljavitve novega zakona, bo za delavce pomenila manj pravic in več obveznosti. Take odločitve delavci lahko zavrnejo, vendar naj se o tem prej posvetujejo na sindikatu.

2. Novi zakon uveljavlja delovno razmerje kot pogodbeno razmerje, zato delodajalci ne morejo več samostojno odločati o prerazporejanju delavcev na druga delovna

mesta, o spremembi delovnega razmerja iz nedoločenega v določen čas ali iz delovnega razmerja s polnim delovnim časom v delovno razmerje s krajšim delovnim časom. V načelu velja, da se pravice delavcev, določene s pogodbo o zaposlitvi, lahko spremenijo le z novo pogodbo o zaposlitvi oziroma njenimi spremembami in dopolnitvami.

3. Novi zakon podrobneje določa vsebino pogodbe o zaposlitvi in zato je potrebno veliko večino rubrik v pogodbi o zaposlitvi izpolniti. Le pri razporedu delovnega časa, letnih dopustih, odpovednih rokov in drugih sestavinah plače, plačilnem obdobju in plačilnem dnevu se pogodba o zaposlitvi lahko sklicuje na kolektivne pogodbe, ki pa morajo biti s polnim nazivom navedene v pogodbi o zaposlitvi.

4. Nove pogodbe o zaposlitvi so po vsebini popolnejše in delavcem lahko (ni pa nujno) zagotavljajo večjo pravno varnost, vendar le pod pogojem, da so vse rubrike, ki jih zahteva zakon, vsebinsko izpolnjene. Vendar novi zakon zaradi tega ne zahteva sklepanja novih pogodb o zaposlitvi. Pogodbe o zaposlitvi, sklenjene v skladu s sedanjim zakonom in kolektivnimi pogodbami, ostanejo v veljavi tudi po uveljavitvi novega zakona, to je po 1. januarju. Če sklenjene pogodbe o zaposlitvi vsebujejo določbe, ki delavcem dajejo manj pravic kot novi zakon o delovnih razmerjih, se neposredno uporabljajo določbe novega zakona. Zaradi tega delavcem ni treba skle-

pati novih pogodb o zaposlitvi. Velja torej, da delavcem, ki imajo sklenjene pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, ni treba zaradi novega zakona skleniti novih pogodb o zaposlitvi za isto delovno mesto oziroma ista dela oziroma opravila, ker že imajo sklenjene pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas.

5. Nove pogodbe o zaposlitvi morajo skleniti delavci, ki jim bo potekla pogodba o zaposlitvi za določen čas. Če stara pogodba za določen čas poteče, je sklenitev nove pogodbe o zaposlitvi pogoj, da delavec ostane v delovnem razmerju. Po novem zakonu ne bo mogoče v nedogled sklepati pogodb o zaposlitvi za določen čas za isto delovno mesto. Delodajalec bo za isto delovno mesto oziroma ista opravila z istim delavcem lahko sklenil več pogodb zapored, vendar skupaj največ za dve leti, do 1. 1. 2007 pa skupaj za skupaj tri leta, pri čemer je ta rok za delodajalce z 10 ali manj delavci 1. 1. 2010.

6. Delavec mora predlog pogodbe o zaposlitvi (za določen ali nedoločen čas) dobiti najmanj tri dni pred sklenitvijo. Delavec lahko predlog pogodbe odnese domov, da se lahko z njim temeljito sezna. Če je potrebno, naj se delavec o predlogu nove pogodbe posvetuje v službi pravne pomoči območne organizacije sindikatov, na območnem odboru sindikata dejavnosti, z odvetnikom in podobno. Predlog pogodbe o zaposlitvi ne more in ne sme biti poslovna skrivnost.

7. Delodajalec pred 1. januarjem prihodnjega leta ne more in ne sme odpovedati pogodbe o zaposlitvi. Tega sedanja delovnopravna zakonodaja ne dopušča. Tudi grožnja z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, če delavec ne sklene (podpiše) nove pogodbe o zaposlitvi, nima pravne podlage. Tako odpoved bi bila nezakonita.

8. Po uveljavitvi novega zakona lahko delodajalec prerazporedi delavca na drugo delovno mesto ali druga opravila le tako, da najprej odpove (staro) pogodbo o zaposlitvi in predloži v sklenitev novo pogodbo o zaposlitvi. Predlog nove pogodbe o zaposlitvi mora biti za ustrezno delovno mesto, to je za delovno mesto, za katero se zahteva enaka stopnja poklicne in strokovne izobrazbe kot se je zahtevala za prejšnje delovno mesto. Če je bilo pogodba, ki jo delodajalec odpoveduje, sklenjena za nedoločen čas, mora biti tudi nova pogodba o zaposlitvi sklenjena za nedoločen čas.

Pri odpovedi stare pogodbe zaradi sklenitve nove mora delavec imeti 30 dni časa za premislek. Če delavec ne sklene nove

29. člen

(sestavine pogodbe o zaposlitvi)

(1) Pogodba o zaposlitvi mora vsebovati:

- podatke o pogodbenih strankah z navedbo njunega prebivališča oziroma sedeža,
- datum nastopa dela,
- naziv delovnega mesta oziroma podatke o vrsti dela, za katerega delavec sklepa pogodbo o zaposlitvi, s kratkim opisom dela, ki ga mora opravljati po pogodbi o zaposlitvi,
- kraj opravljanja dela; če ni navedenega točnega kraja velja, da delavec opravlja delo na sedežu delodajalca,
- čas trajanja delovnega razmerja in določilo o načinu izrabe letnega dopusta, če je sklenjena pogodba o zaposlitvi za določen čas,
- določilo, ali gre za delovno razmerje s polnim ali krajšim delovnim časom,
- določilo o dnevem ali tedenskem red-

nem delovnem času in razporeditvi delovnega časa,

- določilo o znesku osnovne plače delavca v tolarjih, ki mu pripada za opravljanje dela po pogodbi o zaposlitvi ter o morebitnih drugih plačilih,
- določilo o drugih sestavinah plače delavca, o plačilnem obdobju, plačilnem dnevu in o načinu izplačevanja plače,
- določilo o letnem dopustu oziroma načinu določanja letnega dopusta,
- dolžino odpovednih rokov,
- navedbo kolektivnih pogodb, ki zavezujejo delodajalca oziroma splošnih aktov delodajalca, ki določajo pogoje dela delavca, in
- druge pravice in obveznosti v primerih, določenih s tem zakonom.

(2) V pogodbi o zaposlitvi se glede vprašanj, navedenih v sedmi, deveti, deseti in enajsti alineji prejšnjega odstavka, stranki lahko sklicujeta na veljavne zakone, kolektivne pogodbe oziroma splošne akte delodajalca.

Vlada želi s pomočjo statistike privarčevati pri nadomestilih in pokojninah

Piše: Jure Snoj

V Sloveniji se za izračun povprečne plače ne upoštevajo podjetja z do dvema zaposlenima in samostojni podjetniki. Razlog je v tem, da oboji pogosto prejema manjše plače (pogosto minimalno plačo), kot dejansko zaslužijo, in bi njihova vključitev v izračun pokazala nerealno stanje. Ker se tega v Evropi zavedajo, pri izračunu povprečne plače v večini držav ne vključujejo podjetij z do 10 zaposlenimi. Na Statističnem uradu Republike Slovenije (SURS) so ugotovili, da zaradi te metodologije v Sloveniji trenutno prikazujemo precenjene podatke o mesečnih plačah. Analiza jim je pokazala, da je izračunana povprečna plača za pet odstotkov večja, kot bi bila, če bi upoštevali vse plače. Zato želi vlada to »napako« odpraviti in v izračun vključiti tudi samostojne podjetnike in podjetja z do dvema zaposlenima.

Ker so podatki o mesečni povprečni plači osnova za usklajevanje različnih regresov,

socialnih prejemkov in pokojnin, ni vseeno, katere uporabljamo. Na podlagi gibanja povprečne plače se določajo regres za letni dopust in za malico, jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi, solidarnostne pomoči, plačila dijakom in študentom, plače pripravnikov, višine preživnin, nadomestila za čas porodniške in za ločeno življenje itd. Na kratko povedano, »pravilen« izračun povprečne plače bi povzročil znižanje vseh teh prejemkov za kakšnih pet odstotkov. Tudi osnova za oprostitev dohodnine bi se znižala, zaradi česar bi plačevali še več dohodnine.

Na SURS-u so poudarili, da se metodologija za izračun povprečne plače spremeni samo takrat, kadar je to nujno potrebno, ker je potrebno plače preračunati za vsa leta za nazaj, da bi dobili realno sliko. V letu 2003 naj bi poskusno izračunali, kolikšne so povprečne plače po novi metodologiji, in v letu 2004, ko bomo verjetno vstopili v Evropsko unijo, naj bi novi izračun že za-

čeli uporabljati. Moramo poudariti, da Evropa tega novega izračuna od nas ne zahteva.

Ker v ZSSS tega ne moremo dopustiti, smo na seji sosveta statistike dela skupaj s predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije in Združenja delodajalcev odločno nastopili proti predlogu nove metodologije za izračun povprečnih plač. Prepričani smo, da je njen glavni namen, da bi vlada na račun delavcev, delodajalcev, upokojencev in tudi študentov privarčevala nekaj milijard tolarjev. Zanimivo je, da so nas podprli tudi predstavniki ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in urada za makroekonomske analize in razvoj, ker so tudi uvideli, da je ideja SURS-a na trhljih temeljih in zanjo ni pravih argumentov. Zavedamo se, da s tem »vojna« še ni končana in da je dobljena le prva bitka, vendar bomo naredili vse, kar je v naši moči, da ne bi bile izgubljene že pridobljene pravice zaradi kombinatorike, ki je voda na mlin upravljavcev proračuna.

ustrezne pogodbe o zaposlitvi, mu preneha delovno razmerje in nima pravice do odpravnine, tudi pravice na zavodu za zaposlovanje mu ne pripadajo.

9. Kar velja za pogodbe o zaposlitvi velja tudi za kolektivne pogodbe. Sklenjene kolektivne pogodbe veljajo tudi po uveljavitvi novega zakona.

Temeljni pravili pri izvajanju kolektivnih pogodb po uveljavitvi novega zakona sta dve:

- Vse določbe sklenjenih kolektivnih pogodb, ki so za delavce ugodnejše od določb novega zakona, ostanejo v veljavi in se morajo uporabljati tudi po njegovi uveljavitvi. Raven pravic, ki jih določa novi zakon, je najnižja raven pravic, določbe kolektivnih pogodb so lahko le ugodnejše od zakona.

- Določbe kolektivnih pogodb, ki so za delavce manj ugodne od določb novega zakona, se po 1. januarju prihodnjega leta ne uporabljajo več. Določbe kolektivnih pogodb ne morejo določiti pravic delavcev na nižji ravni kot jih določa zakon.

NE SKLEPAJTE NOVIH POGODB O ZAPOSLOTVI BREZ POSVETOVANJA S SINDIKALNIM ZAUPNIKOM ALI SINDIKALNIM PRAVNIKOM!

PRAVNI NASVETI

Piše: Gregor Cerar, univerzitetni diplomirani pravnik, pravni svetovalec ZSSS

Nadurno delo in invalidi

Vprašanje: Sem invalid III. kategorije in delam v podjetju z okoli 170 zaposlenimi. Že najmanj tri leta se pri nas pojavlja problem nadurnega dela. Delavci, med nami so tudi delavke in invalidi, imamo do 500 nadur na leto. Obrnili smo se tudi na sindikat in dobili odgovor, da gre za dovoljeno prerazporeditev delovnega časa. Zanima me, na koga naj se obrnemo, da se bo takšno ravnanje prekinilo.

Odgovor: Zakon našteva primere, kdaj lahko delodajalec odredi delo preko polnega delovnega časa. Delo preko polnega delovnega časa lahko odkloni delavec, ki mu iz zdravstvenih razlogov dela prek polnega delovnega časa ni mogoče odrediti ali ima

skrajšan delovni čas (npr. invalid II. kategorije). Če ima delavka otroka, starega od enega do treh let, se ji delo preko polnega delovnega časa lahko odredi samo z njenim soglasjem. Za delo prek polnega delovnega časa pripada delavcu dodatek k plači v višini 30 odstotkov, saj se delo preko polnega delovnega časa smatra za posebni delovni pogoji. Delo preko polnega delovnega časa se ne sme uvesti, če ga je mogoče opraviti z ustrežno organizacijo in delitvijo dela, razporeditvijo delovnega časa, z uvajanjem novih izmen ali zaposlitvijo novih delavcev.

Zakon o delovnih razmerjih določa, da delo preko polnega delovnega časa lahko traja samo toliko časa, kolikor je to nujno potrebno, vendar največ 8 ur na teden ali 20 ur na mesec ali 180 ur na leto. Prekoračitev navedenih časovnih omejitev pomeni prekršek. Delavec lahko odkloni delo, ki bi presegalo časovne omejitve, navedene v zakonu, saj zakon prepoveduje prekoračitve obsega nadurnega dela. Z odklonitvijo dela prek dovoljenega števila nadur delavec ne stori kršitve delovne obveznosti.

Sindikati in inšpekcija dela lahko nadzorajo upravičenost uvajanja dela preko polnega delovnega časa. Inšpekcijo lahko o neupravičenosti nadurnega dela obvesti sindikat. Seveda pa se lahko za rešitev tega problema obrnete na inšpekcijo za delo in to vam tudi svetujem.

Ekonomsko-socialni svet

Polemično o sestavi in pogojih dela

Ekonomsko-socialni svet (ESS) je to sredo obravnaval razvoj socialnega dialoga v Sloveniji. Na seji so sodelovali tudi Karl Feldergut, nosilec posebnega Pharovega projekta, namenjenega pripravi zakona o ekonomsko-socialnem svetu. Socialni dialog na evropski ravni je predstavil Jean Lapeyre, namestnik generalnega sekretarja Evropske konfederacije sindikatov. Peter Cassells iz Irske je razložil, kako je socialni dialog v tej državi vplival na visoko gospodarsko rast. O dvopartitnem dogovarjanju pa je govoril Franc Schosser iz Nemčije. Razpravljavci so govorili zlasti o sestavi našega ekonomsko-socialnega sveta in pogojih za njegovo delo.

O krepitvi socialnega dialoga v Sloveniji je po Pharovem programu pripravljen tudi osnutek pisnega poročila. V njem je obdelano zlasti vprašanje reprezentativnosti in pogojev za članstvo v ESS. Ugotovljeno je, da je formula, ki jo uporablja ESS, sporna. Zaradi tega prihaja do pozivov, da bi vlogo tega tripartitnega organa določili z zakonom. Pojavljajo se tudi dvomi o ustreznosti zastopanosti delodajalcev in sindikatov. Posebna skupina je, tako piše v poročilu, leta 1999 pripravila osnutek zakona. Po njem bi se zastopstvo sindikatov spremenilo in bi ZSSS, ki ima sedaj dve mesti v ESS, eno odstopila sindikatom, nepovezanim v konfederacije. ZSSS pa je zahtevala, naj bodo sedeži v ESS razdeljeni glede na število članov posameznega sindikata. Za predstavništvo delodajalcev pa je osnutek zakona predvideval kompromis med prostovoljnimi organizacijami in obveznimi zbormnicami.

V razpravi je **Milan Utroša** opozoril, da skupina, ki je pripravljala zakon o ESS, ni nikoli končala dela. Osnutek poročila ne vsebuje ničesar o vsebini socialnopartnerskih odnosov, ampak le pogoje zanje. Čeprav so bila mnenja o sestavi ESS različna, je po zgledih drugih držav pravilno le to, da v socialnem dialogu sodelujejo organizacije s prostovoljnim članstvom. Če je drugače, dialog med udeleženci ni enakopraven.

ZSSS je takrat po Utroši tudi predlagala izvedbo socialnih volitev. Tudi volitve v svete delavcev bi lahko pokazale, koliko članov je iz vrst katerega od sindikatov, torej njihovo številčnost. Omenil je še možnost, da bi število članstva posameznih sindikatov določili na podlagi obračuna sindikalne članarine, torej po podatkih delodajalcev. Po Utroševih besedah bi

Iz Evrope so sodelovali (z desne): Peter Cassells, Jean Lapeyre, Karl Feldergut in Franc Schosser.

zakon o ESS moral urediti tudi socialni dialog v dejavnostih in na regijski ravni.

Predstavniki drugih sindikatov so večinoma menili, da mora biti ESS odprt in dajati možnost sodelovanja vsem sindikatom. Predstavniki delodajalcev pa so povedali, da brez zbornične strokovne službe ne morejo prevzeti vloge socialnega partnerja (sindikati bi bili zanje premočni).

Brane Mišič je dejal, da bodo izkušnje drugih za Slovenijo ob vstopu v EU še posebej dragocene. Po njegovem mnenju naš ESS dobro dela, potrebna je le še kakšna kadrovska okrepitev, saj ena sekretarka ne zmore vsega dela. Po Mišičevih besedah je premajhno zaupanje med socialnimi partnerji pri nas ključen problem. Vse prevečkrat namreč zasledimo centralistično odločanje, ko recimo GZS zaustavi podpis kolektivne pogodbe dejavnosti. Ker v ZSSS to ni mogoče, zato se zavzema za takšen dialog, da bo tisti, ki bo delal, tudi nosil vso odgovornost za svoje delo. Tudi vsi drugi razpravljavci so menili, da je zaupanje med socialnimi partnerji pri nas treba šele ustvariti.

Dušan Rebolj je dejal, da mu je všeč, kako so gostje iz tujine umestili vladno v dvopartitne odnose. Ključni problem vidi v reševanju prioritete, ki jih ta ESS po njegovem mnenju nima in prav zato njegovo delo nima prave teže. Dobrih rezultatov po njegovem ne bo, če ne bomo gradili na zaupanju ter širini socialnega dialoga, delitev sedežev v ESS naj bi bila v drugem planu.

povedal, da so o samozaposlovanju v Evropi že veliko govorili, narejena je tudi že študija. Skupen projekt, ki ga Phare pripravlja za mala in srednja podjetja, pa prihaja tudi v Slovenijo.

Franz Schosser je govoril o vprašanih poklicnega usposabljanja, ki zaradi strukturnih sprememb, s katerimi se Slovenija sooča, postaja pomembno tudi zanjo. Mlade generacije s poklicnim usposabljanjem prilagajamo za prihodnost. S tem imajo v Nemčiji že veliko dobrih

izkušenj in so pripravljeni z njimi pomagati tudi Sloveniji.

Miha Grah je dodal, da so kolegi iz Nemčije že do sedaj veliko pomagali pri začetnih korakih urejanja področja poklicnega izobraževanja v Sloveniji. Pri obrtni in gospodarski zbornici si že prizadevajo, da bi bilo to področje bolj urejeno. Prvi rezultati so že vidni, z uvedbo mojstrskih izpitov so ustvarili vmesni člen med srednjo in višjo izobrazbo.

Karl Feldengut se je vsem socialnim partnerjem zahvalil za sodelovanje pri projektu. Postavljal jim je namreč veliko vprašanj, odkar je pred tremi meseci prišel v Slovenijo. Brez informacij, ki jih je tako zbral, njegovo delo ne bi bilo uspešno. Sedaj so na vrsti priporočila, ki bodo po njegovem pričakovanju spodbudila več razprave in pričakovati je tudi nekaj težav. Po njegovih besedah je naš ESS celo zelo uspešen in daje od sebe več kot marsikateri drug podoben organ (imenovati ni želel nobenega).

Peter Cassells je dejal, da je zaupanje pomembno zlasti pri velikih vprašanih, ki najbolj zanimajo ljudi, to je preživetje v družini in državi. Število sedežev v ESS je pomembno, ni pa usodno vprašanje. Izrazil je tudi presenečenje, kako so govorci v našem ESS med seboj vljudni.

Miha Grah je odgovoril, da niso vedno tako vljudni kot tokrat in da so ob pogajanjih izrečene besede včasih trde, ne smejo pa biti žaljive, kajti nasprotnika ne smemo podcenjevati. Temelj uspešnega pogajanja in usklajevanja je medsebojno spoštovanje partnerjev. Po njegovih besedah se bo ta dialog nadaljeval na okrogli mizi, napovedani za 29. januar.

Mojca Matoz in Franček Kavčič

V imenu ZSSS sta govorila Milan Utroša in Brane Mišič.

O človekovih pravicah nikoli ne vemo dovolj

Ali ste vedeli, da obstaja vsaj 36 veljavnih dokumentov o različnih temeljnih človekovih pravicah, da je seznam ekonomskih, socialnih, kulturnih, državljskih in političnih pravic zelo dolg, a v praksi tudi zelo kršen? Za uveljavitev človekovih pravic še nismo naredili dovolj, so se strinjali udeleženci na predstavitvi knjige **Dokumenti človekovih pravic z uvodnimi pojasnili**, najobsežnejše zbirke dokumentov o človekovih pravicah pri nas. Knjiga je plod sodelovanja med različnimi strokami, študenti in predavatelji ter nevladnimi organizacijami, kot sta Amnesty International in Mi-

rovni inštitut. Avtorji so obsežno delo namenili predvsem študentom, pravnikom in državnim organom, njegova vsebina pa je pomembna tudi za vse tiste, ki se ne znajdejo v labirintu svojih temeljnih pravic. Delo je pisano strokovno in hkrati dovolj poljudno, da je zanimivo tudi za laike.

varstvo človekovih pravic ne more biti uspešno, če ostaja na ravni prava in ljudje teh pravic ne sprejmejo kot način življenja. Pogoji za poznavanje človekovih pravic so izpolnjeni le tam, kjer je za to ugodna klima in je standard dovolj visok. Slovenci se veliko pritožujemo in institucije uporabljamo za uveljavljanje svojih pravic. Večina pritožb pa ni utemeljena in so zato neuspešna. Sodišča so preobremenjena, postopki predolgi in predragi ter večini nedostopni. Varuhi človekovih pravic pri nas in po svetu na neformalen način krajšajo pot človekovim pravicam, vedno bolj

pa bi morali delati tudi preventivno.

Država je še vedno najpogosteje uporabljan mehanizem za zagotavljanje človekovih pravic, hkrati pa jih sama najbolj krši. Največ Slovencev se na Evropsko sodišče za človekove pravice obrne takrat, kadar ne najdejo pravice doma in je po njihovem mnenju kršen 6. člen Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, to je pravica do poštenega soje-

nja. Informiranja in izobraževanja o človekovih pravicah je v Sloveniji premalo. »Država, ki bi se morala tega sistematično lotiti, je razočarala,« meni **Dean Zagorac** iz Amnesty International, »nevladne organizacije lahko le krpamo luknje.« Šolski programi nekaj teh vsebin že prinašajo, vendar ne vedno na dovolj zanimiv način. Narobe je, da nepriviligirane skupine ljudi, ki so jim človekove pravice najbolj kršene, do informacij sploh ne pridejo. To so otroci, pa tisti manj izobraženi, funkcionalno nepismeni, revni in socialno šibki.

Slednjih je v Sloveniji veliko, po nekaterih podatkih kar polovica. Običajno nimajo dostopa do interneta, ne berejo časopisov in se nikoli ne pojavljajo na televiziji. To so lahko tudi nezaposleni ali tisti, ki ne dobivajo poštenega plačila za svoje delo, ki nimajo varnih in zdravih pogojev za delo, ki jim delodajalci kršijo pravico do obveščeniosti o postopkih kolektivnega odpuščanja ali jim je kršena še katera od 31 pravic in načel, določenih v evropski socialni listini, ki od 1. julija 1999 velja tudi v naši državi, ali katero od načel Mednarodnega pakta o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, ki je nastal v Združenih narodih že v sedemdesetih letih. Vseh teh pravnih listin ne moremo vsi poznati, ker jih je enostavno preveč, upravičeno pa pričakujemo, da jih poznajo vsaj državni uradniki. Oni so za spoštovanje človekovih pravic odgovorni najbolj.

Žal pa je pri nas miselnost v državni upravi pogosto obratna in država pričakuje, da se njeni državljani sami znajdemo. Torej, vzemimo v roke knjigo, tudi ta je lahko orožje v boju za sindikalne pravice.

Mojca Matoz

Vlada predstavila svoje videnje zakona o delovnih razmerjih

Na tiskovni konferenci ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ta torka sta minister **Vlado Dimovski** in državna sekretarka **Nataša Belopavlovič** govorila o novem zakonu o delovnih razmerjih. Po ministrovih besedah je ta zakon eden največjih dosežkov Drnovškove vlade. Podrobno urejuje slovenski trg dela in iz njega izhajajoče medsebojne odnose ter jih usklajuje z evropskimi direktivami. Dimovski je poudaril pomen priprav na izvajanje zakona in potrebo po reševanju vprašanj, ki nastajajo pred njegovo uveljavitvijo 1. januarja. Še posebej je razložil prehodni režim in dejal, da novi zakon ne zahteva usklajevanja veljavnih oziroma že obstoječih pogodb o zaposlitvi. Na pobudo ene strani in s soglasjem obeh pa se lahko sklenejo tudi nove pogodbe.

Z zakonom o delovnih razmerjih se po besedah obeh sogovornikov uveljavlja nova filozofija delovnega razmerja kot pogodbenega razmerja, ki nastane med delavcem in delodajalcem. Prav zato je sklepanju pogodb o zaposlitvi namenjeno najobsežnejše poglavje. V njem je določeno dosledno uveljavljanje dvostranskega delovnega razmerja. Belopavlovičeva je omenila določbe o prepovedi kakršne koli diskriminacije pri sklepanju pogodb o zaposlitvi in v času zaposlitvenega razmerja. Delodajal-

ci so dolžni varovati integriteto delavca, prav tako tudi njegove osebne podatke. Na drugi strani pa mora biti delavec do delodajalca lojalen. Kaj to točno pomeni in kdo lojalnost ugotavlja, naša sogovornica ni preveč pripriljivo razložila, njeni argumenti so se namreč ustavili ob gostilniških klevetah in varovanju poslovnih skrivnosti. Po njenem mnenju bo morala biti poslej kultura medsebojnih odnosov čisto drugačna. Tudi reševanje sporov med delavci in delodajalci bo potekalo drugače, odpovedni roki pa bodo bolj povezani s konkretnim delom pri delodajalcu. Več pooblastil dobivajo inšpektorji za delo, pomembna postaja tudi vloga arbitraže in sodišč. Pri blažjih kršitvah so postopki spremenjeni, ob hujših pa lahko pride tudi do odpovedi pogodbe. Belopavlovičeva je omenila tudi sindikate, ki da imajo relativno veliko vlogo pri uveljavljanju delavskih pravic. Pravice, kot so regres, nadomestilo za prehrano in prevoz ter nekatere druge, do sedaj uveljavljene s kolektivnimi pogodbami, so po novem zakonsko urejene.

Belopavlovičeva je opozorila na neresnice, ki zadnje čase krožijo v javnosti, da bo v devetih mesecih po uveljavitvi zakona treba skleniti nove kolektivne pogodbe. Te bodo veljale do izteka. Velja pa si zapomniti, da ko gre za pravice de-

lavcev, vedno veljajo določbe zakona ali kolektivne pogodbe, odvisno od tega, katere so zanje ugodnejše.

Zakon o delovnih razmerjih dopušča, da so nekatera vprašanja v javnem sektorju urejena s posebnimi zakoni, zlasti z zakonom o javni upravi. Pripravištvo po novem zakonu o delovnih razmerjih ni več obvezno, razen tam, kjer ga panožni zakoni predvidevajo (sodstvo, zdravstvo, šolstvo idr.). Tega instituta tudi drugod po Evropi ne poznajo, pri nas pa je vse prevečkrat prihajalo do zlorab, saj so delodajalci zaposlovali pripravnike praviloma le, če jim je zavod za zaposlovanje to sofinanciral. Tudi delo dijakov in študentov je drugače opredeljeno. Dimovski je povedal, da je 216. člen, ki govori o tem, v celoti usklajen s stališči študentskih organizacij in je bil na njihovo pobudo, preko Stranke mladih, tudi vložen kot amandma. Ukinitve stalnih napotnic po njegovih besedah omogoča večji nadzor nad tovrstnim delovnim razmerjem.

Po besedah Nataše Belopavlovič »1. januar ni neki grozen prelomni rok« in za zaposlene ne pomeni nekaj zelo novega. Stališče ministrstva je torej, da novi zakon o delovnih razmerjih ne bo bistveno posegel v obstoječe pravice.

M. M.

Hamoreska

»Naj me vrag pocitra!« je pred dnevi pri malici v naši tovarniški menzi vzkliknil rezkar Vili. »Malce je manjkalo, pa čez noč ne bi spal doma.«

»Ej, Vili, pa te ja ni pri tvojih letih v svoje apartmaje poskušala zvabiti kakšna ljubica?« se je zarežal skladiščnik Rudi.

»Rudi, ne rečem, da naš Vili ni pošten in postaven dedec, vendar pa so možnosti, da bi ga včeraj zvečer kakšna ljubica pretirano vabila k sebi domov, minimalne,« se je zahihitala Sonja iz računovodstva. »Sam veš, da je Vili moral včeraj delati 12 ur, čeprav je bil predvčerajšnjim v nočni izmeni. Ko je šel zvečer domov, sem ga srečala v mestu. Bil je tako zbit in zdelan, da je bilo videti, kakor da bo zaspal kar na cesti. V dnevu in pol 24 ur težko fizično delati ni mačji kašelj!«

»To, kako v našem podjetju šefi načrtujejo delo, je tako in tako poglavje zase,« je nejevoljno dejal mizar Tone.

»Prejšnji mesec sem moral delati – reci in piši: 280 ur! Ko sem šefu samo omenil, da eno soboto ne bi delal, ker sem že na smrt utrujen, pa mi je zabrusil, da lahko, če hočem, takoj dobim delovno knjižico, saj je na zavodu za zaposlovanje veliko brezposelnih delavcev, ki bi radi delali vsak dan od jutra do večera, če bi delo le dobili!«

»Mislite, da je naš šef kaj boljši?« se je v pogovor vključil strugar Lojze. »Namesto da bi zaposlili še kakšnega delavca, moramo zdaj v sezoni delati vse popoldneve in vse sobote. Na koncu pa nadur niti ne bomo dobili plačanih. Šef nas odpravi s tremi stavki: Bodite veseli, da je dela dovolj! Nadure boste kompenzirali, ko ga ne bomo imeli! Komur ni kaj prav, pa mu sploh ni več treba priti v tovarno!«

»Jaz sem od tega presnetega nenehnega garanja že tako izčrpan, da se zvečer kar opotekam po cesti, ko grem domov!« je dejal Tone. »Če bi me kdo opazoval, bi si lahko celo mislil, da sem v kakšnem bifeju pregloboko pogledal v kozarec.«

»No, vidite!« je vzkliknil Vili. »Ravno zaradi tega jaz včeraj skoraj ne bi prespal doma.«

»Ali si se v kakšnem bifeju tako zapil, da si nameraval prespati kar tam?« se je zarežal Rudi. »Natakarici bi povzročil hude sitnosti!«

»Kje pa,« je zamahnil z roko Vili. »Po 12 urah garanja sem v bližnjem bifeju pri Ančki skupaj s sodelavci zares popil eno pivo. Nato pa sem se počasi napotil proti domu. Malce pred našim blokom pa glej čudo: predme stopi policaj in me legitimira. Ker pri sebi nisem imel dokumentov, pozabil sem jih v delovnem plašču, me je vklestil in odpeljal na policijsko postajo!«

»Neverjetno,« smo začudeno dahnili vsi v en glas.

»In kaj so potem naredili s tabo na policijski postaji?« je po nekaj trenutkih mučne tišine zaskrbljeno povprašal Rudi.

»Rekli so, da morajo preveriti mojo identiteto,« je pojasnil Vili. »Po dveh urah so me izpustili. Saj ne rečem, da policisti niso bili vljudni, vendar so me na smrt prestrašili, saj s policijo še nisem imel posla.«

»No, in zakaj te je policist pravzaprav legitimiral?« je zanimalo Rudija. »Neki razlog za to je že moral imeti, saj vendar živimo v pravni državi, v kateri morajo tudi policisti spoštovati zakone.«

»Saj to sem vam ravno hotel povedati,« je začel mencati Vili.

»Policist me je osumil, da sem storil kakšen prekršek ali kaznivo dejanje oziroma da ga bom še storil. Zato je ukrepal po zakonu.«

»Za božjo voljo, Vili!« je vzkliknila Sonja. »Zakaj pa si mu bil ravno ti sumljiv, saj vendar vsi vemo, kakšen poštenjak si?«

»Zaradi videza!« je z vidnim nelagodjem odvrnil Vili.

»Kako, zaradi kakšnega videza?« smo ponovno povprašali vsi v en glas.

»No, tako, zaradi videza pač!« je začel mencati Vili. »Po naših zakonih imajo policisti pravico in dolžnost legitimirati vsakogar, ki sem jim zaradi svojega videza zdi sumljiv!«

»No, Vili, kar je res, je res!« je dejal kurir Peter. »Ti imaš zares tako špičast nos in ravno prav izbuljene oči, da bi v kakšni televizijski nadaljevanki lahko igral kriminalca.«

»Cepec!« je zavreščala Sonja. »Vili policistu ni bil sumljiv zaradi tega, ker ima velik nos in poudarjene oči, temveč zaradi tega, ker je bil od celodnevne garanja v tovarni utrujen in izčrpan in se je komaj vlekel po cesti domov!«

»Pa še ta stare hlače, prepoteno srajco in malce sparan pulover sem imel,« je dejalč in pogledal v tla Vili. »Zvečer sem bil v tovarni tako utrujen, da se mi ni ljubilo preobleči.«

»Prava figa,« je dejal Tone. »Saj ne bi bilo nič drugače! V tej državi smo že dolgo najbolj sumljivi tisti, ki trdo delamo. Tisti, ki z obema rokama grabijo k sebi in kradejo, pa so ugledni državljani!«

»Več kot ukradeš, več imaš,« se je zarežal Rudi. »Več kot imaš, več veljaš! Tako je to dandanes!«

»Je, kakor je,« je zamahnil z roko Lojze. »Samo ta bedasti člen v zakonu, da policisti po videzu ocenjujejo, kdo je sumljiv in kdo ne, bi bilo treba takoj zabrisati iz zakona!«

»Kaj ste nori!« je vzkliknila kuharica Špela, ki je ravno v tistem trenutku privihrala iz kuhinje z veliko skledo ričeta za repete. »Ta člen v zakonu je zlata vreden!«

»Špela, ne razumem, kako to misliš?« je začudeno dejal Lojze. »Kaj takega, kot se je zgodilo Viliju, se vendar ne sme več zgoditi. Gre za ponos nas poštenih in pridnih delavcev in državljanov.«

»Ej, fantje, povem vam, da v zakonu čisto prav piše,« je energično dejala Špela. »Jaz samo pogledam človeka, pa že vem, ali je pošten ali ne! Za našega direktorja dan roko v ogenj, da je večino premoženja, ki si ga je nagrabil, pokvaril. Komercialnemu na nosu piše, da prejema masne provizije. Računovodja pa na skrivaj plačuje račune raznim strankam, samo da ima potem mir z oblastjo in davkarji. Še hujši pa je tisti občinar, ki obiskuje našega direktorja. Samo pogledajte, kakšen šminker je, čeprav še nikoli v življenju ni nič delal. Jaz bi zanj takoj naredila preverko – in to temeljito.«

»Hm, hm...« smo začeli vsi nekoliko mencati. Lojze pa je vprašal: »Špela, kje ti potemtakem vidiš rešitev?«

»Rešitev je preprosta!« je energično odgovorila Špela. »Meni naj minister za notranje zadeve zaupa pripravo pravilnika, na osnovi katerega bodo policisti po videzu ocenjevali, kdo v tej državi je sumljiv in kdo ne!«

»In kaj bi pisalo v tem pravilniku?« smo povprašali vsi v en glas.

»Policisti bi morali takoj temeljito preveriti vse, ki v temnih oblekah, kravatah in belih srajcah dopoldne posedajo po bifejih, ki kosijo na naročilnice v dragih lokalih, ki popoldne v družbi tajnic z mercedesi obiskujejo kmečke turizme in podobne tiče. Nasploh bi bilo dobro, da bi preverili vse, ki imajo možnost biti nepošteni. V tej deželi se je nepoštenje že tako razpaslo, da sumljivi nismo samo tisti, ki za to, da bi bili nepošteni, niti možnosti nimamo!«

Iz dnevnika delavca Jožeta

Videz

Gobe

»Ali vidiš, koliko gob sem nabral?«

»Neverjetno! Vidim pa, da vse niso užitne!«

»Nič zato, saj jih ne bom sam jedel. Prodal jih bom na trgu!«

Direktor

»Zadnjič sem pošteno nadrl direktorja.«

»Ali je kaj pomagalo!«

»Zdaj je moj direktor čisto drug človek!«

»Ali se je tako spremenil?«

»Ne, jaz sem si moral najti drugo službo!«

Starši

»Oče in mama mojega novega dekleta sta strašno verna.«

»Kako si to ugotovil?«

»Ko sta me prvič videla, sta se začela oba kriticizirati!«

Dobra utemeljitev

»Kje pa si bil eno uro?« vpraša šef delavca.

»Pri frizerju!«

»Kako pri frizerju, pa med delovnim časom!«

»Kaj mislite, da mi med delovnim časom lasje ne rastejo?«

Usposabljali so se sindikalni zaupniki iz Posočja in Posavja

Konec novembra in v začetku decembra je ZSSS izvajala dva seminarja za območni organizaciji ZSSS Posočja in Posavja.

Enodnevna seminarja sta bila namenjena novemu zakonu o delovnih razmerjih, za katerega ima ZSSS že utečen program.

V Novi Gorici sta predavala Magda Leban-Marčetič, vodja službe pravne pomoči Posočja in Andrej Zorko, pravnik v službi pravne pomoči iz Podravja.

Zorko je predaval tudi v Krškem, kjer je sodelovala tudi Lidija Jerkič, sekretarka za organizacij-

ske in pravne zadeve v SKEI. Na seminarju v Novi Gorici se je zbralo devetinšestdeset sindikalnih zaupnikov iz enaindvajset družb, največ prišlo iz Salonita Anhovo, Avotelektrike in Avriga iz Nove Gorice. Na seminarju v Krškem je sodelovalo 71 sindikalnih zaupnikov iz domala vseh dejavnosti.

Udeleženci seminarjev so bili zadovoljni s strokovnimi izvajalci. Želijo si še več obravnav kon-

kretnih primerov in več razprave. Nekateri so predlagali, da naj bi na prihodnjih seminarjih bilo manj udeležencev.

Dodatna znanja bi potrebovali predvsem o: pogodbi o zaposlitvi, kolektivnih pogodbah, vlogi sindikata na področju delovnih razmerij, plačah, varnosti in zdravju pri delu.

Veliko jih je zapisalo, da bi si želeli še več seminarjev o teh temah.

Vanda Rešeta

Seminarja v Novi Gorici se je udeležilo 69 sindikalistov.

Izhodiščne plače po Splošni kolektivni pogodbi za gospodarske dejavnosti

V skladu z določili Dogovora o politiki plač in določili Zakona o izvajanju dogovora o politiki plač v obdobju 2002–2004 za gospodarske dejavnosti objavljamo višino izhodiščnih plač za december 2002 (plače izplačane v januarju 2003).

Tarifni razred	Znesek izhodiščne plače
I.	68.964
II.	75.860
III.	84.826
IV.	94.481
V.	106.894
VI.	127.583
VII.	144.824
VIII.	172.410
IX.	206.892

faksa!

profesorjev!

izpitov!

seminarjev!

statusa!

Začetek zavarovanja!

Prišel je čas za dopolnilno zdravstveno zavarovanje.
Dobrodošli v svet odraslih.

VZAJEMNA
zdravstvena zavarovalnica, d. v. z.

Jaz zate, ti zame

